

Vad finns det för vetenskapligt stöd för val av insatser till vuxna personer med autismspektrumtillstånd?

EBH arbetsgrupp
utsedd av Nätverket för
Vuxenhabiliteringschefer

Deltagare i arbetsgruppen

- Handledare, professor Karin Sonnander, Uppsala universitet
- Projektledare, bitr. verksamhetschef Tina Granat, Habiliteringen Uppsala län
- Karin Hallberg, arbetsterapeut, Habiliteringen Södra Älvsborg
- Brita Lindahl, psykolog, Habiliteringen Dalarna
- Anette Hoinard, kurator NP-centrum Sörmland
- Katarina Georgsson, PTP-psykolog NP-centrum Sörmland
- Åsa Qvarsebo, arbetsterapeut Habiliteringen Östergötland
- Gunilla Bromark, psykolog Habiliteringen Uppsala län

Styrgrupp

- Annika Sundqvist Möller, verksamhetschef Habiliteringen Göteborg och södra Bohuslän
- Ulla Söderlind, verksamhetschef, Habiliteringen Skaraborg

Uppdraget

- Göra en litteraturoversikt över aktuell internationell forskning och erfarenhetsbaserade resultat av insatser/behandlingsmetoder för vuxna med autismspektrumtillstånd*
- Utifrån överenskomna kriterier kritiskt granska undersökningar som gjorts
- På ett lättfattligt sätt göra erhållna resultat tillgängliga

*ej läkemedels- eller annan medicinsk behandling

Evidens

Med evidens menar man resultatet av systematiskt insamlade och kvalitetsgranskade vetenskapliga observationer vilka sammantaget utgör bästa "bevis" på effektivitet i en viss fråga (SBU, 2004).

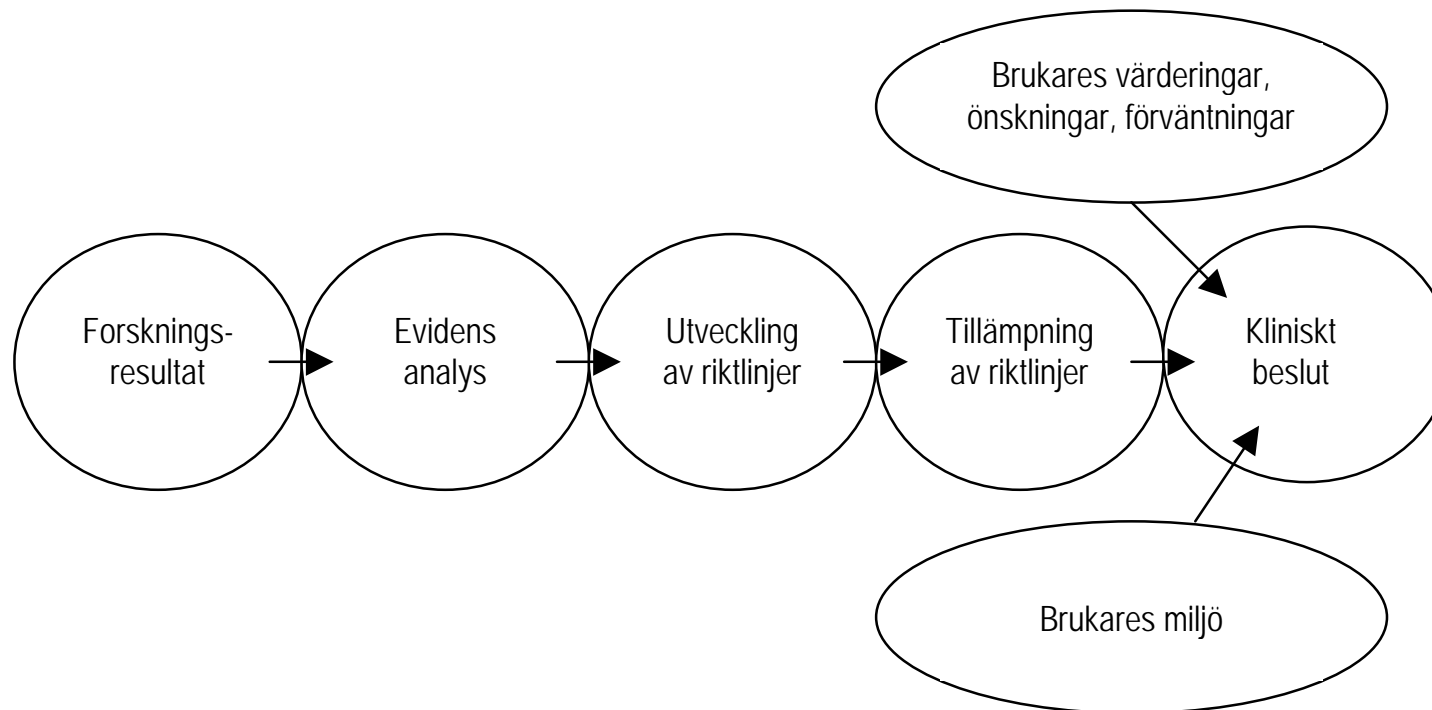
Evidensbaserad rehabilitering innebär att man fattar beslut om insatser och behandling utifrån bästa tillgängliga, vetenskapligt grundade kunskap.

Evidensvärdering

- Studierna ska uppfylla gängse vetenskapliga krav - bygga på objektiva data och gå att upprepa.
- Det finns en evidenshierarki - vissa bevis är starkare än andra (Socialstyrelsen, 2007).
- För att kunna formuleras som rekommendationer måste vetenskapliga data integreras med klinisk bedömning och erfarenhet, etiska och andra samhälleliga överväganden.

Evidensbaserad praktik

Haynes & Haines, 1998

Avgränsning av uppdraget

- Målgrupp - hela autismspektrum (AST), alla begåvningsnivåer, 16 år och äldre
- Typ av insatser - psykosociala/pedagogiska ej läkemedel eller annan medicinsk behandling
- Insatser för att påverka såväl funktion som aktivitet och delaktighet samt omgivning
- Utfallsmått - förändringar i specifika beteenden, global funktionsnivå och livskvalitet

Strategier för sökning:

- Databaser de som ingår i EIRA, OVID och EBSCO framför allt Medline och Psychinfo, Cochrane samt ERIC, IBSS, Sociological abstract, Social services abstract och CSA (linguistic and language abstract)
- P Howlins bok (2004) - forskningsgenomgång t o m 2004; utgångspunkt för indelning i sökområden
- Gemensamma sökord
- Specifika sökord
- Begränsning till tidsperioden 1995 – mars 2008

Sökområden med specifika sökord

- Social interaktion
- Kommunikation
- Problembeteenden
- Kognition
- Sensorik
- Självkänedom
- Relationer
- Arbete
- Studier
- Boende
- Fritid
- Anhörigperspektiv

Granskning

- Ett granskningsprotokoll för varje artikel
- Granskning av protokollen två och två
- Sammanfattning av granskningarna områdesvis
- Gemensam diskussion om slutsatser

GRANSKNINGSPROTOKOLL

(Evidensbaserad habilitering för vuxna med autismspektrumtillstånd)

Område _____

Artikel: _____

Granskarens namn: _____

Datum: _____

Författare/År/Källa	Frågeställning	Urval, sampel	Design o metod	Intervention/Beh program
Statistisk analys	Resultat/Effekt	Förslag till vidare forskning	Egna kommentarer	

Sammanfattning av granskningar**Område:**

Frågor att besvara	Svar
Vem/vilka är ansvariga för sökningen?	
Under vilken period är sökningen gjord? Ange tidsperiod och datum för sökningen.	
Vilken frågeställning hade du/ni inför sökningen?	
Vilka sökord, framför allt kombinationer har använts?	
Vad gav sökningen? (databaser, antal träffar)	Se bilaga Översikt över sökningar
Vilka artiklar (författare, titel, tidskrift, år) valdes ut och varför det?	Inkluderade Övriga med relevans för området Exkluderade
Vad säger de artiklar som valts ut? (skriv under rubrikerna för varje artikel)	Frågeställning: Urval/sample: Statistisk analys: Design och metod: Intervention/behandlingsprogram: Resultat/Effekt: Förslag till vidare forskning:
Vilken slutsats/evidens kan man dra utifrån granskningen och värderingen av artiklarna?	
Hur kan man sammanfatta sökningen som helhet? Sammanfattande slutsatser.	
Vilka tankar framåt finns?	

Övergripande resultat av forskningsläget

Gäller grundläggande svårigheter vid autism och påverkan på olika livsområden:

- Mycket få interventionsstudier
- Flera deskriptiva studier inom områdena
- Bäst beforskade områden: social interaktion, problembeteenden, kommunikation och arbete
- Inga interventioner fanns inom relationer, boende och anhörigperspektiv

Grundläggande svårigheter - resultat

- Social interaktion → Social träning i grupp + individ träning av specifika förmågor har bäst effekt
- Kommunikation → Tillgång till AKK bidrar till ökad livskvalitet
- Problembeteenden → Effektiv kommunikation och hög grad av aktivering motverkar utveckling av problembeteenden
- Kognition → Träning av specifika förmågor har effekt, men generaliseras i låg grad
- Sensorik → Svagt stöd för träning/behandling

Livsområden - resultat

- Självkänedom → Specifik träning som self-management, rollspel och KBT kan ha effekt
- Relationer → Inga interventioner funna
- Arbete → Supported employment har visat god effekt
- Studier → Enstaka fallstudier visar stöd för tekniska hjälpmedel
- Boende → Inga interventioner funna
- Fritid → Enstaka fallstudie funnen
- Anhörigperspektiv → Inga interventioner funna

Generella slutsatser

- Tillämpa och utvärdera väldokumenterade metoder från andra målgrupper tex. från barn och andra diagnosgrupper
- Använd kunskap från deskriptiva studier som grund för att utveckla interventioner t ex psykoedukation och tillämpning av coping-strategier för anhöriga
- Tillämpa och publicera systematisk dokumentation och utvärdering av insatser i klinisk vardag t ex av fallstudier och gruppverksamhet

Stöd finns för följande slutsatser i klinisk praktik

- Individualisera insatser. Ta hänsyn till begåvning, grad av autistiska svårigheter och allmän funktionsnivå.
- Ta hänsyn till grundläggande svårigheter som förmågan till funktionell kommunikation, social funktion, stereotypa och ritualistiska tendenser.
- Förebygg problembeteende genom att öka förmågor främst till fungerande kommunikation.
- Strukturera miljön så att den blir förutsägbar och förståelig. Visuellt stöd underlättar ofta.
- Utveckla metoder med aktiv coachning som i "supported employment" för att underlätta deltagande i arbete och sociala sammanhang på fritid liksom för ett så självständigt boende som möjligt.

... slutsatser i klinisk praktik fortsättning

- Rikta insatserna till hela nätverket. Närstående behöver engageras för att underlätta generalisering av inlärd färdigheter och öka chansen att de vidmakthålls.
- Tillämpa och utvärdera väldokumenterade metoder från andra målgrupper t ex från barn/ungdomar och andra diagnoser.
- Använd kunskap från deskriptiva studier som grund för att utveckla interventioner t ex psykoedukation och tillämpning av copingstrategier för anhöriga.
- Utvärdera, dokumentera och publicera insatser i klinisk vardag t ex av systematiska fallstudier och gruppverksamhet. Det är troligt att det finns mycket gjort i praktiken som är värt att sprida och som skulle bidra till effektiva interventioner.

Rapporten

Rapporten är upplagd på följande sätt:

1. Inledning om uppdraget – Tina Granat
2. Evidensvärdering – Karin Sonnander
3. Bakgrund – om uppföljningsstudier och interventionsstudier - Tina Granat

Kap 4 – 14 redovisning enligt de sökområden som valts. Varje kapitel innehåller en text med en beskrivning av problemområdet, en sammanfattning av aktuell forskning samt slutsatser och rekommendationer utifrån kunskapsläget.

4. Social interaktion – Karin Hallberg
5. Kommunikation – Gunilla Bromark
6. Problembeteenden – Gunilla Bromark
7. Kognition – Brita Lindahl
8. Sensorik – Brita Lindahl
9. Självkännetdom– Tina Granat
10. Relationer - Katarina Georgsson och Anette Hoinard
11. Boende och arbete - Åsa Qvarsebo
12. Studier - Åsa Qvarsebo
13. Fritid – Karin Hallberg
14. Anhörigperspektiv – Katarina Georgsson och Anette Hoinard
15. Slutsatser och rekommendationer - hela gruppen

Bilagor:

I Översikt över sökningar för kapitel 4 - 14

II Sammanfattning av granskningar av artiklar för kapitel 4 - 14

III Ppt-presentation från vuxenhabiliteringskonferensen ”Det goda livet” i Malmö 2008

Tidsplan

Arbetsgruppen har träffats vid 7 tillfällen under 2007 och 4 tillfällen 2008

Mål

Klart för presentation på Vuxenhabiliteringens konferens september 2008

Tillgänglig rapport
2009 på webben

www.habiliteringschefer.se